

# Juridische Supersnelrecht is riskant

*Op 31 oktober 2000 heeft de Hoge Raad uitgemaakt dat een in verzekering gestelde verdachte meteen kan worden vastgehouden en voorgeleid aan de politierechter. Strafrechtadvocaat Gerard Mols ziet van dit supersnelrecht wel de voordelen maar hij stelt voorwaarden aan de vereiste instemming van de verdachte. En is het supersnelrecht niet meer dan een middel om met een vrijheidsstraf lik op stuk te geven?*

**prof. mr. Gerard P.M.F. Mols**  
hoogleraar straf(proces)recht  
Universiteit Maastricht  
voorzitter van de Nederlandse Vereniging  
van Strafrechtadvocaten

In verschillende arrondissementen wordt druk geëxperimenteerd met snelrecht, en sinds kort met een variant daarop: het supersnelrecht. Deze laatste vorm van berechting onderscheidt zich van de eerste doordat de berechting binnen nog kortere tijd na aanhouding plaatsvindt, en doordat de verdachte van zijn vrijheid is beroofd. Dit laatste aspect is van belang voor het supersnelrecht, aangezien dankzij de vrijheidsbeneming de verdachte binnen drie dagen en vijftien uur na zijn aanhouding ter zitting kan worden gebracht, in plaats van te worden voorgeleid aan de rechter-commissaris. De rechter kan de zaak dan onmiddellijk afdoen en in voorkomende gevallen kan ter zitting de gevangenneming worden bevolen zodat de veroordeelde zijn straf onmiddellijk kan ondergaan.

## Voorwaarden

Het supersnelrecht kent als voordelen dat lik op stuk kan worden gegeven en dat de verdachte vrij snel weet waar hij aan toe is. Bovendien wordt het strafrechtelijk apparaat niet meer dan strikt noodzakelijk belast met allerlei formaliteiten, zoals de betekening van de dagvaarding die bij verdachten die zich op vrije voeten bevinden nogal eens mis dreigt te lopen, met vervelende gevolgen voor de zittingscapaciteit van dien.

Het gaat hier om zaken die relatief eenvoudig van aard zijn. Want dat is een van de voorwaarden die het Openbaar Ministerie stelt aan dit experiment. Het zal in de praktijk eerder regel dan uitzondering zijn dat bij het supersnelrecht sprake is van een bekende verdachte. Dat is geen uitdrukkelijke voorwaarde maar het kan een belangrijk criterium zijn op grond waarvan een zaak als 'eenvoudig' kan worden gewaardeerd.

Andere voorwaarden van het OM zijn dat het

een zaak betreft die in aanmerking komt voor behandeling door de politierechter, terwijl daarnaast ook de medewerking van de verdachte nodig is. Zo zal hij moeten instemmen met een dagvaardingstermijn korter dan drie dagen (art. 370 lid Sv) en zal hij afstand moeten doen van het recht voorgeleid te worden aan de rechter-commissaris. Dat laatste is naar het mij voorkomt niet strikt noodzakelijk, gelet op de hierna te bespreken wijze waarop de Hoge Raad tegen de vrijheidsbeneming en de voortzetting daarvan aankijkt.

Het is evident dat wanneer de feiten niet eenvoudig zijn vast te stellen en wanneer er behoefte is aan hulpverlening, eventueel op basis van nader onderzoek en rapportage, het supersnelrecht niet in aanmerking komt. Dan komt immers de zorgvuldigheid in het gedrang en krijgt de verdachte onvoldoende tijd om zich naar behoren op zijn verdediging voor te bereiden. Art. 6 EVRM, en meer in het bijzonder het recht op voldoende tijd om de verdediging te prepareren, is dan aan de orde.

## 'Belang van het onderzoek'

Zoals opgemerkt is de vrijheidsbeneming een belangrijk aspect van het supersnelrecht. Zo kan justitie een dagvaarding uitreiken tegen een termijn die korter is dan gebruikelijk, en bovendien kan een eventueel opgelegde vrijheidsstraf onmiddellijk worden geëxecuteerd. Dit zijn uit oogpunt van efficiënte rechtspleging en handhaving erkende voordelen, maar zij kunnen aanleiding geven tot de gedachte dat de vrijheidsbeneming in de vorm van de inverzekeringstelling met het perspectief van een aansluitende gevangenneming, oneigenlijk wordt gebruikt. De vrijheidsbeneming zou kunnen worden gehanteerd met het oog op het geven van lik op stuk aan de verdachte, in plaats van met het oog op het onderzoek naar

**De instemming van de verdachte moet een *informed consent* zijn omdat er weinig of geen voorbereidingstijd is voor de verdediging**

de feiten. Wanneer de verdachte immers heeft bekend, rijst de vraag of het nog wel nodig en daarmee juridisch mogelijk is de vrijheidsbeneming voort te zetten vanuit het onderzoeksbelang.

In de zaak waarin de Hoge Raad op 31 oktober het supersnelrecht heeft aanvaard (zie ook *Nieuwsbrief Strafrecht*, 2000, 234) ging het om een verdachte die zich schuldig zou hebben gemaakt aan diefstal van een viertal cd's uit een winkel. Na aanhouding op heterdaad is de verdachte voorgeleid voor een hulpofficier van justitie, waarna hij in verzekering is gesteld. Vervolgens is betrokkene gedagvaard na afstand gedaan te hebben van de dagvaardingstermijn (art. 370 Sv) en heeft de politierechter een veroordeling uitgesproken van twee weken gevangenisstraf; de rechter heeft daarbij tevens een bevel gevangenhouding gegeven. De officier van justitie had een bevel gevangenneming gevorderd maar dat was afgewezen.

In cassatie was de centrale vraag welke betekenis moest worden toegekend aan het begrip 'belang van het onderzoek'. De Hoge Raad beslist dat redelijke wetstoepassing met zich brengt dat onder onderzoeksbelang niet alleen moet worden begrepen het onderzoek naar het mogelijk gepleegde strafbaar feit, maar ook het onderzoek van zowel OvJ als rechter, die moet oordelen over een door de OvJ ingediende vordering tot voorlopige hechtenis. Die onderzoeken zouden dan onder meer tot doel hebben een antwoord te krijgen op de vraag of het mogelijk en wenselijk is een bevel tot voorlopige hechtenis te vorderen dan wel te geven.

De wet biedt volgens de Hoge Raad de mogelijkheid om ter zitting de gevangenneming te vorderen en te bevelen van een in verzekering gestelde verdachte, mits het onderzoek ter terechtzitting met inachtneming van de belangen en de rechten van de verdachte kan worden aangevangen binnen de termijn van de inverzekeringstelling. En daarmee was de cirkel rond: op de inverzekeringstelling kan een rechterlijk bevel gevangenneming naadloos aansluiten wanneer de termijn van de inverzekeringstelling het onderzoek ter zitting is aangevangen.

### Aanzuigende werking

Tegen het supersnelrecht als variant op snelrecht kunnen weinig bezwaren worden ingebracht zolang aan een aantal voorwaarden is voldaan. Dat de verdachte moet instemmen met een verkorte termijn van dagvaarding betekent in feite dat hij afstand doet van de mogelijkheid om meer tijd te krijgen voor de verdediging. De iure gaat het om het recht om zich naar behoren voor te bereiden en het komt mij voor dat de instemming van de verdachte met de supersnelrechtprocedure de kwaliteit moet hebben van een *informed consent*, juist vanwege het gevolg dat er weinig of geen voorbereidingstijd is voor de verdediging.

Het komt mij verder gewenst voor dat de toestemming pas verkregen kan worden nadat de verdachte daarover met zijn raadsman van gedachten heeft kunnen wisselen en deze laatste in de gelegenheid is geweest kennis te nemen van het dossier. Het verdient aanbeveling om wanneer supersnelrecht veelvuldig gehanteerd zou worden, met de strafadvocaatuur te overleggen op welke wijze kan worden voorzien in voldoende gekwalificeerde advocaten die zich met het supersnelrecht bezighouden. Dit vraagt immers om snelle bereikbaarheid en beschikbaarheid op zeer korte termijn. Denkbaar is dat per arrondissement een lijst wordt samengesteld met namen van advocaten die zich bereid verklaren aan het supersnelrecht deel te nemen.

Een van de bezwaren die aan het supersnelrecht kleven betreft de vrijheidsbeneming. Het is niet ondenkbaar dat het supersnelrecht een aanzuigende werking heeft op inverzekeringstelling en gevangenneming. Immers, de straf kan onmiddellijk worden geëxecuteerd en dat is het toppunt van lik op stuk. Daarvoor is dan wel gewenst dat de inverzekeringstelling wordt opgelegd, opdat de vogel niet gevlogen is als de zitting een aanvang neemt. Bovendien bestaat het risico dat waar de verdachte zich al in verzekering bevindt, de rechter eerder ertoe zal neigen om een korte vrijheidsstraf op te leggen die onmiddellijk ten uitvoer kan worden gelegd, dan dat hij kiest voor een sanctie die geen vrijheidsbeneming met zich brengt. Het zou wel eens zo kunnen zijn dat hierin de grond is gelegen voor de wens om supersnelrecht als een bijzondere variant van het wettelijk snelrecht te introduceren. De tijd zal leren of deze speculatie wordt bewaarheid.